

Espresso Kitap Makinesi ve Kütüphaneler (EKM)

Espresso Book Machine (EBM) and Libraries

Emre Çetin *

Öz

Kıyas bir görüş niteliğindeki bu yazıda çok sayıda sayısal içeriği 5 dakikada kitaba dönüştüren Espresso Kitap Makinesi (EKM) hakkında tanıtım bilgisi verilmekte ve yazı, EKM'nin kütüphane dermesinin geliştirilmesinde yeni yöntemlerin kullanılmasına yol açtığı ve açmakta olduğu düşüncesi üzerinde noktalananmaktadır.

Anahtar Sözcükler: *Espresso Kitap Makinesi; EKM; kütüphaneler*

Abstract

This article, which is in the form of a short opinion paper, gives introductory information about Espresso Book Machines (EBM) that convert digital content into books in five minutes and concludes with the idea that EBMs have enabled the utilisation of new methods in improving library collections.

Keywords: *Espresso Book Machine; EBM, libraries*

15. yüzyılda, hareketli harflerle basım tekniğinin Gutenberg tarafından geliştirilmesi çok önemli bir kültürel dönüşüm sağlamıştır. Bu dönüşüm, 21. yüzyıla kadar dünyanın

* İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Bilgi Erişim Merkezi. İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi. e-posta: emrechetin@hotmail.com

eğitim, bilim, sanayi ve siyasi yaşamına yön vermiştir. 21. yüzyılın başlarında elektronik ortamda üretilen bilginin yaygınlaşmaya başlaması, geleneksel basılı yayıncılığın yanında elektronik yayıncılığın da önem kazanmasına yol açmıştır. Hatta bir takım çevrelerce basılı yayıncılığın yakın bir gelecekte ortadan kalkacağı ve bütün yayıncılığın elektronik ortamda yapılacağı gibi fikirler tartışılmaya başlamıştır. Basılı kitap olmazsa olmaz görüşünde olup, elektronik ortamın sakıncalarını dile getirenlerin yanı sıra elektronik ortamın gelecek olduğunu öne sürerek basılı ortamın sakıncalarını dile getirenler bulunmaktadır. Böyle bir ortamda geliştirilen Espresso Kitap Makinesi (Espresso Book Machine) hafızasındaki binlerce sayısal içeriği ya da sonradan eklenenleri 5 dakikada kitaba dönüştürerek bir tür ara ya da melez bir çözüm sunar gibi görünmektedir.

Espresso Kitap Makinesi'nin (EKM) 300 sayfalık bir kitabı 5 veya 7 dakika içerisinde ciltlenmiş (karton kapak) olarak basabildiğini görmek hayret vericidir ancak kütüphanelerde kullanıldığını görmek ilginçtir. 1999 yılında geliştirilmeye başlanan makinenin, 2003 yılında test kullanımına başlanmıştır. İlk test makine Nisan 2006'da Dünya Bankası Bilgi Marketi (World Bank Info Shop) tarafından kullanılmaya başlamıştır. İkinci makine ise Eylül 2006'da Mısır'daki İskenderiye Kütüphanesi'nde kullanılmaya başlamıştır. İlk EKM ise (versiyon 1.5) 2007 yılında New York Halk Kütüphanesi'nde kullanılmaya başlamıştır. 2010 yılı itibariyle 36 noktada hizmet veren EKM'ler bulunmaktadır. EKM 2007 yılında Time dergisi tarafından *2007'nin en iyi icatları* arasında gösterilmiştir.

İtalyanca'da "hızlı" anlamına gelen "espresso" adıyla anılan makine ilk kullanılmaya başladığı New York Halk Kütüphanesi'nde bulunan Mark Twain'in "*The Adventures of Tom Sawyer*", Herman Melville'nin "*Moby Dick*", Charles Dickens'in "*A Christmas Carol*" ve William Blake'nin "*Songs of Innocence*" isimli kitapları kullanıcılara ücretsiz olarak sağlamıştır. Bunların yanı sıra Chris Anderson'un "*The Long Tail*" ve Jason Epstein'in "*Book Business*" kitapları kullanıcıya sunulmuştur. Daha sonra yapılan telif anlaşmalarıyla birlikte EKM'ler 2 milyon Google kitabına ve Lightning Sources'in 200 bin makalesine ulaşabilmektedir. Hafızasındaki kitapları basabildiği gibi harici bir kaynaktan seçilen kitabı da aynı süre içerisinde basabilmektedir.

EKM'nin üreticisi olan OnDemandBooks'un CEO'su Dana Neller, EKM'lerin yayıncılar açısından en önemli kazancının yerden tasarruf sağlaması olduğunu dile getirmektedir. EKM'lerin hafızasındaki 2 milyona yakın kitaba sahip olmak yer sorunu yaşamamak kitapçılar, yayıncılar ve kütüphaneler için önemlidir. EKM'lerin, özellikle piyasada bulunması zor olan kitapları basmak için kullanılacağı ve makinede basılan kitapların, gerçek satış fiyatıyla satılacağı belirtilmektedir. EKM'ler üreticiye depolama, nakliye, üretim gibi başlıklarda faydalar sağlamaktadır.

EKM'lerin kütüphanelerde kullanımında karşılaşılan sorunların başında telif hakları gelmektedir. Ancak EKM'nin üreticisi OnDemandBooks, Google ile yaptığı anlaşmayla Google Books üzerinden kitaplara ulaşabilmektedir. Bu anlaşma ile birlikte OnDemandBooks, eklenecek bütün kitaplara erişim hakkına ve anlaşma sonuna kadar da kullanım haklarına sahip olacaktır. Kütüphanelerin bu makineleri hangi amaçlarla kullandıklarına bakıldığında ise değişik örnekler karşımıza çıkmaktadır. Kütüphaneler, nadir ya da eşi bulunmayan eserlerinin dağıtımını ve ticaretini sağlamak; tezlerinin arşiv kopyalarını basmak, talep halinde elektronik içeriği basarak ödünç vermek ya da satmak; baskısı tükenmiş olan üniversite yayınlarını talep karşılığı okurlarının seçimine sunmak gibi hizmetleri EKM'ler ile vermektedir.

Maliyetleri yaklaşık 75000 ABD Doları olan ve teknik servis ve bakım için ayrı bir ücretin ödendiği bu makineler, elbette geleneksel baskı makinelerinden görece ucuzdur ancak kütüphanelerin satın alma kararı vermeden önce maliyet yarar analizi yapmaları kaçınılmaz görünmektedir. Fakat bu makinenin hem yayıncılık alanına yeni bir bakış kazandırdığı, hem de kütüphane dermesinin geliştirilmesinde yeni yöntemlerin kullanılmasına yol açtığı ve açmakta olduğu kolayca söylenebilir.

Kaynakça

Anderson, R. (2010). The Espresso Book Machine: The Marriott Library Experience. *Serials* 23(1), ss.39-42 .

The EBM (2010). 08.06.2010 tarihinde http://www.ondemandbooks.com/EBM_Brochure.pdf adresinden erişildi.